

Copyright foto

Beste gebruikskoe één van vijf honderdtonners

Het jaar 2013 bracht de familie Schouten uit het Noord-Hollandse Midwoud maar liefst vijf honderdtonners. Het vormde de aanleiding om te kijken of er een geschikte kandidate voor de Koeverkiezing bij zat. En dat bleek, Geertje 422 werd op 5 oktober in Hoornaar uitgeroepen tot beste gebruikskoe van Nederland. „Ook onze dierenarts vindt het een prachtige prijs”, vertelt Jos Schouten.

‘Wij willen Geertje 422 voor de Koeverkiezing opgeven als verrassing voor onze (schoon) ouders’, schreven Jan Schouten en Marieke van Mastwijk eind juli als motivatie. De verrassing was echter van korte duur. Om de gevraagde foto te kunnen maken, werd Geertje op een onbewaakt ogenblik naar buiten geleid. Toen Jans vader Jos later op de boerderij kwam en op een vreemde plaats mest ontdekte, vroeg hij om opheldering. „We hebben dus maar verteld wat er aan de hand was”, lacht Jan.

Gouden stropdas

Hoewel de deelname geen verrassing meer was, was de uiteindelijke overwinning dat

uiteraard wel. „Dit beleef je maar één keer”, stelt vader Jos. Toch was er bij moeder Greet een zeker voorgevoel, nadat de koe was doorgedrongen tot de finale. Een opvallend detail in Hoornaar was namelijk dat begeleider Jan door zijn moeder een gouden stropdas omgeknoopt kreeg (zie de voorpagina van dit blad en pagina 14), op het moment dat Geertje 422 door de vakjury tot winnares van de Koeverkiezing 2013 werd uitgeroepen. Een dag eerder had Greet besloten de stopdas mee te nemen, omdat Jan ooit had gezegd dat hij een gouden stropdas om wilde als hij de kampioen had. En nu zou het natuurlijk zomaar eens zo kunnen zijn. Schoondochter Marieke blijkt degene die

Geertje besloot aan te melden. Jans broer Cees – hij werkt als zzp’er en springt zo nu en dan bij op het bedrijf van zijn broer en ouders – had de oproep op internet gezien en Marieke vroeg zich af of er bij de vijf honderdtonners op het bedrijf geen geschikte kandidate was. „Geertje 422 was de enige die in aanmerking kwam, de andere hadden te lage gehalten, te lange tussenkalftijden of het celgetal was niet laag genoeg.”

Beetje eng

De familie Schouten-De Boer laat zich omschrijven als koeienliefhebbers pur sang. Ze zijn bijvoorbeeld vaste deelnemers aan ►

de regionale fokveedagen in Opmeer en Middenmeer. Het was voor hun dan ook geen vraag of ze wel met Geertje naar Hoornaar zouden afreizen. „Toch vond ik het wel een beetje eng om een koe die al zoveel heeft geproduceerd mee te nemen”, stelt Greet. Geertje 422 was nog nooit van huis geweest. „De koe moest uit de koppel worden gehaald en in de houding lopen en dat viel niet mee”, stelt Jan. „Het is een Lord Lily-dochter, maar daarvoor zit Ronald, het temperament zit er dus wel in”, wijst hij op de presentatie in Hoornaar, waar de koe wel eens uit de pas liep.

Risico's mijden

Het lint dat Geertje 422 als winnares kreeg omgehangen, hangt inmiddels om een ingelijste poster in de huiskamer. De familie Schouten noemt het met recht dan ook een belangrijke prijs. „Het is een wedstrijd tussen koeien die al van alles gepresteerd hebben”, stelt Jan. „Geertje had in 106 monsternames een gemiddeld celgetal van 67, ze haalt over tien lijsten gemiddeld 3,61 procent eiwit en ze heeft twee keer twee inseminaties nodig gehad en was verder altijd in één keer drachtig. Ook nu is ze na één inseminatie weer drachtig geworden, ditmaal van Albiorix.” Jos wijst erop dat ook zijn dierenarts de titel beste boerenkoe van 2013 een prachtige prijs vindt. Een duidelijke verklaring voor de bijzondere prestatie van Geertje 422 heeft de familie Schouten niet. Net zo min als dat ze weten

te verklaren waarom het jaar 2013 al vijf honderdtonners opleverde, terwijl het bedrijf daarvoor in totaal maar twee '100.000 kg melk'-koeien wist voort te brengen. „Of het moet de nieuwe stal zijn, maar die staat er ook alweer tien jaar”, stelt Jan. Een andere verklaring is dat risico's zoveel mogelijk worden gemedend. „Tochtige koeien zetten we bijvoorbeeld structureel vast.” De koeien zijn halstermak en staan niet te hele dag in de ligbox aangeboden, maar worden ook een tijdje bij het voerhek vastgezet, nadat ze hebben gedronken bij de waterbak. „Dat is best bewerkelijk ja, zeker als het er meer zijn”, oordeelt Jan. „Maar als er een koe verongelukt door te stoeien, heb je toch een rottag”, verklaart zijn moeder. „Als je goed bent voor de koe, is de koe goed voor jou.” Bij eventuele problemen met de veestapel wachten vader en zoon niet af. „Soms voeren we meerdere veranderingen door n als de problemen dan verholpen zijn, kunnen we niet zo gemakkelijk herleiden wat nou de oplossing was”, aldus Jan. Verder worden de ligboxen structureel ontsmet en wordt er niet op het rantsoen bespaard. „We voeren de koeien naar behoefte en niet per se het goedkoopste. De koeien moeten veel ruwvoer vreten en krijgen krachtvoer met hoogwaardige grondstoffen.”

Wissel Windbrook

Geertje 422 (Lord Lily x Ronald x Jabot x Vorwaerts) is bezig aan haar tiende lactatie,

maar zorgde tot dusver nauwelijks voor vrouwelijke nafok. Schouten heeft slechts één dochter van haar, Geertje 544 (v. Baroque), die onlangs voor de derde keer kalfde. Net als haar moeder beschikt ook Geertje 544 over uitstekende gebruikseigenschappen. Ze was drie keer na de eerste inseminatie drachtig en had nooit een celgetal hoger dan 50. Ze produceerde tot dusver in 596 dagen 18.180 kilo melk met 3,99 procent vet en 3,22 procent eiwit. „Het eiwitpercentage heeft ze dus helaas niet van de moeder geërfd.” Geertjes laatste kalf, het stierkalf Wissel Windbrook van de Canadese stier Windbrook, is nog op het bedrijf aanwezig. „Als het dan niet lukt om rechtstreeks vrouwelijke nakomelingen te krijgen, moet het maar via de mannelijke lijn”, verklaart Jan. De KI heeft zich overigens nog niet gemeld voor de in februari geboren zoon van de beste gebruikskoe van Nederland. Eenmaal eerder ging er een stiertje vanuit Midwoud naar de KI. Deze Wissel Transfer (Titanic x Allen) ging naar KI Samen, maar is daar geen fokstier geworden. Overigens is stalnaam De Wissel afkomstig van de historische spoorlijn, die vlak langs het bedrijf loopt.

Delta-test

Een opvallende honderdtonner is, naast Slogan-dochter Anna 1316 met haar eiwitpercentage van 3,85 procent, Holland Nomade 7. De koe had slechts zes lactaties

nodig om de barrière van 100.000 kilo melk te slechten. Gemiddeld produceerde de Perez-dochter tot dusver maar liefst 43 kilo melk per productieve levensdag. „Eigenlijk is het ook een Geertje”, vertelt Jan. „We hadden ooit een heel goede Jabot-dochter. Uit die koe zijn embryo's van Celsius naar CR Delta gegaan. Zo is er een Celsius op het testbedrijf terechtgekomen, waar ze te laag scoorde voor met name het vetgehalte. In de eerste lijst maakte ze in 473 dagen 13.405 kilo melk met 3,80 procent vet en 3,51 procent eiwit. We hebben haar toen teruggekocht, maar ze had inmiddels wel een andere naam. Het lage vetgehalte heeft ze aardig goed gemaakt, getuige haar levensproductie van 94.905 kilo melk met 4,40 procent vet en 3,52 procent eiwit, eveneens in zes lactaties. En ook haar Fatal-dochter hebben we teruggekocht, zodat we nu Holland Nomades en Delta Galada's op het bedrijf hebben”, vertelt Jos.

Betrouwbaarheid

Het leveren van genetica aan de KI is voor de familie Schouten bepaald geen doel op zich. „Wij zijn niet de eersten die een stier gebruiken”, klinkt het veelbetekenend uit de mond van Jan. „Pas hebben we nog een voorraadje sperma van Kian aangelegd. Het voordeel van zo'n oude stier is dat de betrouwbaarheid hoog is, terwijl het sperma juist goedkoop is.”
Op het bedrijf worden stieren ingezet

met een goede betrouwbaarheid. „De betrouwbaarheid van genomicsstieren is veel te laag”, stelt Jos. Toch worden er ook wel jonge stieren ingezet. „Bij het gebruik van stieren is een goede moederlijn van een paar generaties belangrijk”, meent Jos. Vader en zoon Schouten zetten rustig stieren in die niet de allerhoogste index hebben, zoals Tomahawk en Profile van KI Samen. „Profile is de Goldwyn-zoon van Geertje 289, de bekende Slingeman 63-dochter van Teus van Dijk uit Giessenburg, die ooit de NRM won, maar die ook 185.000 kilo melk produceerde. De koe zal wel geen hoge index hebben, maar heeft wel veel gepresteerd.”
Jos maakte voorheen zelf de paringen en is later overgestapt op een stieradviesprogramma. „We zijn het SAP gaan gebruiken, maar daar hadden we op een gegeven moment geen goed gevoel meer over. Alle paringen werden op papier gemaakt, er werd nooit naar een koe gekeken. Toen we op een gegeven moment een zware Lord Lily-koe hadden en daar Major op moesten gebruiken en de resulterende vaarzen zwaar tegenvielen, zijn we verder gaan zoeken.”

Tweedeling

Een jaar of drie geleden deed het Triple-A-systeem zijn intrede op het bedrijf. Omdat het SAP, naast de bedrijfsinspectie, tegenwoordig ook rekening houdt met de aAa-codes, is

het weer in genade aangenomen. „Het gebruik van het SAP is gemakkelijk met het oog op inteelt”, verklaart Jan, die de aAa-codes 5, 1 en 6 veel nodig zegt te hebben. Bij de stierkeuze ligt de nadruk op exterieur en gehalten. „Juist omdat die twee vaak botsen”, stelt Jan. „We zoeken een koe met breedtematen en inhoud, zodat ze goed kan produceren.”

Schouten zoekt naar functioneel exterieur, wat de koe in staat moet stellen zonder problemen een hoge levensproductie te realiseren. „Ik vind het jammer dat er een tweedeling ontstaat tussen showkoeien en boerenkoeien. Het wordt namelijk steeds moeilijker om als gewone boer nog mee te doen aan een keuring”, stelt Jan. Het apart huisvesten van koeien bijvoorbeeld, blijkt voor Schouten niet weggelegd. Er is wel een strohok op het bedrijf aanwezig, maar daar verblijven alleen de kalfkoeien gedurende korte tijd. „De bezetting van de strohokken is een indicator voor de gezondheid van je veestapel”, stelt Cees.

Geertje heeft met het oog op de Fokveedag Boerenlandfeest in Hoornaar dan ook geen speciale behandeling gehad. En ook met de titel 'beste gebruikskoe van 2013' op zak, is ze – zoals het de titel betaamt – na de show meteen weer in de koppel geplaatst. Met haar geschoren kop valt ze op aan het voerhek. Ze staat gretig te vreten, zoals ze dat volgens haar eigenaren altijd doet. Vastbesloten om nog jaren op dezelfde voet verder te gaan. ■